

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 394

י"ט תמוז
תשפ"ו

פרשת פינחס

זרן חיים

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" - אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטול שכרו" (במדבר רבה כא א).
 כתרגום יונתן "לְמַבְשָׂרָא גְאוּלְתָא בְּסוּף יוּמָיָא" (במדבר כה יב). יש להתבונן מה השכר בזה ומה הקשר בין מעשיו ובין הזכות להיות מבשר הגאולה?
 הזוהר הקדוש כתב שפרחה בפנחס נשמות נדב ואביהוא, שזו כוונת "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן", שכעת נעשה "פנחס בן אלעזר" ל"בן אהרן הכהן". למה דווקא עכשיו נכנסו בו נשמותיהם של נדב ואביהוא?

כשהשבים רואים את הנסים שנעשו לו הם מבזים אותו 'ראיתם בו פוטי זה'. כיצד זה אפשרי? הלא אין הקב"ה עושה ניסים לחינם ולאדם שאינו ראוי. באגרא דכלה של ה'בני יששכר' מובא שכל אלה שזנו אחרי בנות מואב עשו זאת לשם שמיים להביא לימות המשיח, שהם ידעו שבתוך בנות מואב נמצאת נשמת מלך המשיח. לכן כל כוונתם הייתה רק להוציא יקר מזולל ולקרב ביאת המשיח. אך בגלל חטאם נפלו מטה ולא זכו להוציא משם את נשמת משיח. באמת אחרי המעשה הזה אומר הבני יששכר כבר לא מוזכר 'בנות מואב', רק בנות מדין. ויש מקום לבוא ולומר שמעולם לא היו שם בכלל בנות מואב, שמתחילה החטא היה רק בבנות מדין. בלעם ציווה להם שיחליפו את הבגדים שלהן ולשונון, כמו שמצאנו אצל הכנעני מלך ערד, שהיו עמלקים המחופשים לכנענים. כל זאת בכדי שבני ישראל יסברו שהן מואביות, ויבואו לשם כדי להוליד את נשמת דוד ויפלו בחטא. כיוון שבלעם חשש שיוכלו באמת להוליד במעשיהם את נשמת מלך המשיח, לכן התחכם ולא הניח לבנות מואב לפתות את ישראל, רק בנות מדין המחופשות לבנות מואב. ממילא כוונתם הייתה לשם שמים, אך המעשה הנואל של בלעם הפיל את ישראל.

אם הכוונה של עם ישראל הייתה לקרב את המשיח זוהי מצוה הבאה בעבירה. יש לפעמים מושג של 'עבירה לשמה', אך כותב הנפש החיים 'ש'עבירה

לשמה' מותרת רק לפני מתן תורה. אחרי מתן תורה היא אסורה מכל וכל. אבל עבודה של בעל פעור זה מעשה מגונה כל כך, שאין בעובד אלא את המחשבה שכיוון שהכוונה רצויה לשם עבודת האל די בזה אף אם המעשה אינו רצוי. זוהי כוונת התורה שישראל נצמדו לבעל פעור, היינו שנצמדו לתפיסה הקיימת בעבודת פעור, שהעיקר היא הכוונה ולא המעשה המקולקל. עם ישראל נהג בקלקול מתוך כוונה טהורה, שהוא הוא הקלקול של בעל פעור, ועל כך ענשם.

חז"ל (סנהדרין סד.) מלמדים אותנו כלל: "אמר רב יהודה אמר רב: יודעין היו ישראל בעבודה זרה שאין בה ממש, ולא עבדו עבודה זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא". יש יחס בין טעות היצר ופיתויו לבין עבודה זרה. כפי שמבאר הבעל שם טוב הקדוש על הפסוק "וסרתם ועבדתם אלקים אחרים", שבכל הסרה מדרך התורה יש בחינה של עבודה זרה. המעשה המגונה של עריות שנהגו ישראל הוא עצמו בגדר היצמדות לעבודה זרה, משום שלעולם פנימיות כוונת ישראל לטובה והמעשה אינו רצוי, ממש כעניין בעל פעור שהוא אב הטומאה של עבודה זרה בעולם. זה מה שרמזו הקדמונים ש'בעל פעור' בגימטריה 'המלך המשיח', משום שזו הייתה כל כוונתם.

לאחר שקינא פנחס לאלוקיו השבטים ביזו אותו על כך שקלקל את מחשבת זמרי לקרב את ימות המשיח. טענתם היא כי על אף שנעשו לו כמה ניסים שניכר בהם הסכמה מהשמיים, אך המעשה של זמרי היה גדול יותר, שנכון היה לעשות 'עבירה לשמה' ולמסור את נפשו ואת עולם הבא שלו על מנת להקים שכינתה מאפרה ולקרב את עולם התיקון. ומה שנעשו לפנחס כל כך הרבה ניסים הוא משום שהצדק איתו מצד הדין. אבל השבטים טענו כי יש יותר נחת להשם יתברך במה שזמרי עשה 'עבירה לשמה', אפילו שמן הדין לא עשה כהוגן, בשל כוונתו הגדולה. ותלו את טעותו של פנחס במה שבא מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה, ולכן אין נפשו מוכשרת להגיע לדרגה כזאת למסור את נפשו ואת חלקו בגן עדן עבור כבוד שמו יתברך.

צדיקים?" הרי על פי המסורת העולם מתקיים בזכות ל"ו צדיקים נסתרים שבכל דור ודור, ור' אריה נראה לי בוודאות כמו אחד מהם. חי"ר ר' אריה וענה לי במילה אחת: "לפעמים". איזו תשובה נפלאה ונכונה. הוא בעצם אמר לי אז שלא מדובר במשרה ותפקיד לכל החיים, אלא זה תקן מתחלף. העולם מתקיים בזכות ל"ו צדיקים, ובכל פעם שאתה יוצא מעצמך ועושה מעשה ראוי - אתה נחשב לאחד מהם, ואחר כך אתה מפנה את המקום לזה אחריו שעושה מעשה ראוי.

הלכה ומנהג

ימים אלו שבין י"ז בתמוז עד ט' באב הינם ימי בין המצרים, על שם הפסוק "כל רודפיה השיגוה בין המצרים". לימים אלו יש דיני אבלות מיוחדים לזכר הימים הקשים שבין פריצת חומות ירושלים לשריפת בית המקדש - בית חיינו.

רחיצה בבריכה ובים - מותר בימים אלו ללכת לרחוץ בבריכה ובים, ומה ששגור בפי העם שהדבר מותר רק למי שהלך קודם לכן - אין לו מקור. אמנם כתבו פוסקים רבים כי ימים אלו ימי סכנה הם, כפי שאנו רואים לצערנו מדי שנה, ולכן יש להימנע ולהיזהר מטיולים ובילויים מסוכנים.

ברכת "שהחיינו" - אין מברכים בימים אלו את ברכת "שהחיינו", משום שלא ניתן להגיד עליהם "שהחיינו... לזמן הזה". אמנם דבר שאם לא יברך עליו יעבור זמנו, כגון אדם שנולדה לו בת - יברך עליו גם בימים אלה. יש שהתירו לברך בשבתות "שהחיינו" ויש שהחמירו. לענין ברכת "שהחיינו" על פרי חדש - יש שבירכו ויש שאכלוהו בלא ברכת "שהחיינו" וישבו ובירכו על אותו מין אחר ט' באב.

חידוש בגדים - היום שאין שמחה מיוחדת בקניית ולבישת בגדים חדשים, כך שאין מברכים עליהם "שהחיינו", מותר לקנות ולחדש קודם ראש חודש אב. אמנם בבגדים יקרים ומשמחים יש להימנע מלקנותם או לחדשם. כן יש להימנע מלקנות טלית (אשר נחשבת כבגד) בימים אלו, אלא יקבלה בתורת מתנה עד אחר תשעה באב. קניית דברים - דברים שיש בהם חביבות ויש לברך עליהם בשעת קנייתם "שהחיינו" - אין לקנותם, אמנם יכול להזמין קודם ראש חודש אב באופן שיגיעו אחר ט' באב. דברים שיש בהם צורך בסיסי אין בהם חביבות מיוחדת או שיש בהם צורך (רפואי או טכני) - מותר לקנותם ולהשתמש בהם גם בתוך ימים אלו. כאשר ישנה ירידת מחירים או מכירת חיסול של מוצרים וכדומה - מותר לקנותם בימים אלו על מנת להשתמש בהם אחר ט' באב. דבר של מצוה (כגון תפילין) מותר לקנותו בימים אלו.

על מנת לתקן את טעותם ייחס אותו הכתוב אחר אהרון, שמעשה הקנאות שלו לא בא מחמת העדר קדושה ומסירות נפש, אלא אדרבה שורש מעשיו ממקור אהרון, משורש קדושת ישראל, שעניינו הוא להיבדל ולהתייחס אל קודש הקודשים. פנחס הוא הוא מבשר טוב משמיע שלום, דווקא במה שקינא להשי"ת ולא הניח לזמרי לבצע את מחשבתו, בזה עצמו קירב את הגאולה. כל זאת משום שלא יכול היה לסבול את המחשבה שהגאולה היקרה הזו תצמח על ידי נדנוד עבירה חס ושלום. אהרון הוא המברר לנו שישועת ישראל צומחת דווקא דרך קדושה מוחלטת והיבדלות מכל טומאה.

לכן יש סמיכות בדברי הנביא מלאכי בין "זכרו תורת משה עבדי" (ג כב) להבטחה "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא" (שם כג), שרק על ידי שמירת תורה ומצוות יבוא אליהו לבשר אותנו. אין די בכוונה טהורה לקירוב הגאולה אם זו באה על ידי הרס הדת, חס ושלום מלהזכיר. לכן שכרו במה שהקב"ה נתן לו את בריתו שלום, להיעשות מלאך קיימא לבשר את הגאולה.

אנו מוצאים בעירובין (מג:): שאליהו לא בא בשבתות משום הטורח וביטול עונג שבת, ומשום איסור תחומין. תמה ה'קובץ שיעורים' שהלא יש בזה הצלה ופיקוח נפש, ומדוע לא די בזה להתיר לבטל איסור תחומין וביטול עונג שבת. ימות המשיח הם ימי תיקון גמור, לתקן עולם מלכות שדי. כל הבריאה כולה היא ביטוי של תורה שהסתכל בה הקב"ה וברא את העולם. לכן לא שייך שתיקון עולם ייעשה באופן של פגיעה במצוותיה של תורה. הגאולה השלימה היא תיקון וסידור הכל במקומו ולא קלקול וביטול הסדר העולמי, ולכן אם תיעשה באופן של קלקול התורה אין זו גאולה שלימה. המטרה הקדושה יכולה לבוא אל מטרת עם ביאת המשיח רק על ידי כך שכל הדרך תהיה מסולתת ונקיה. כפי שמבורר על ידי פנחס שאין די בכך שכוונת זמרי תהיה טובה, אלא כל הדרך צריכה להיעשות באופן המתוקן והשם - 'בריתי שלום', גאולה שלימה.

נשמות נדב ואביהוא, שהיו נעלות וקדושות בכוונתן, אך הקריבו אש זרה באות לתיקון במלאך השלום, מבשר הגאולה. על ידי תיקון זה נזכה לקבל שבת קודש של העתיד לבוא בלא שום דחיה וקלקול. 'בואי כלה' - שכולא ביה.

שבת שלום!

בזרנו של ר' אריה

יפר הסופר חיים באר:

פעם אחת, כשהייתי ילד בירושלים, לא התאפקתי ושאלתי את ר' אריה: "האם זה נכון שאתה אחד מל"ו

בעין מקילים להניח תה או משחה, ולאחר מכן הלחלוחית שבעין תגרום למריחתם בתוך העין. לכן ניתן להניח תה באופן שימרח בעין, בלא סחיטה מצמר גפן או בד.

שאלה: האם מותר להשתמש בבקבוק חם (ווארעם פלא"ש) עבור חולה בשבת?

תשובה: לחולה מותר להשתמש ללא שום פקפוק. היה מקום לבוא ולומר שאולי יש בעיה בהברגה ובהסרה של הפקק, כפי שדן מרן הרמ"א בתשובתו המפורסמת (סימן קיט. נזכר גם בדברי הט"ז והמג"א בסימן שמ) בעניין ספר שעל חודי הדפים יש ציורים ואותיות. להלכה השימוש בספר זה מותרת, כי הדבר דומה לכוס של פרקים – כוס שמרכיבים אותה משני חלקים, שמותר להרכיבה בשבת כי היא עומדת לכך וזה דרך שימושה. וכן בספר הנ"ל, כיוון שעומד להיפתח ולהיסגר, על אף שבפעולה זו נכתבות ונמחקות אותיות, בכל זאת הדבר מותר משום שזה דרך השימוש בו. וכל אות נחשבת מתחילה כמחוקה וכמו שכתבו אותה בחלקיקים קטנים. מסיבה זו מותר לסגור ולפתוח את הבקבוק החם כיוון שזה דרך שימוש, והוא הדין בבקבוק של תינוק שבלי הברגת הפטמה עם הפתח הצר התינוק לא יוכל ליהנות מתכולת הבקבוק, ובכל זאת הדבר מותר כי הכלי בנוי מראש באופן כזה שלא נחשב כאילו הרכיב או פירק מאומה.

שאלה: האם מותר לתת בשבת תרופה לילד הסובל מהרטבה?

תשובה: מותר, משום כבוד הבריות. מאותו טעם, אף גדול הסובל מבעיה זו יכול להיות את התרופה.

שאלה: האם מותר לקחת תרופות להרזייה בשבת ('הרבלייף')?

תשובה: מותר, כי אין זה נחשב בגדר טיפול בחולי בשבת.

טיפול הבית- הספרדים אסורים בצביעת הבית ושיפוצו בדברים שהם משום פינוק והרחבה רק מאחרי ראש חודש אב. אמנם בני אשכנז אסורים בכך כבר מי"ז בתמוז. אמנם כל האמור הוא כאמור דווקא בדברים של הרחבה, אמנם בדברים של צורך- כגון צביעת רטיבות וכדומה או דברים של מצוה- כשיפוץ בית הכנסת והרחבתו- הדבר מותר. אמנם גם בן אשכנז שהחל את צביעת ביתו קודם י"ז בתמוז יכול לסיימה בתוך ימי בין המצרים קודם ראש חודש אב. נהגו לשנות מעט בשטיפת רצפת הבית החל מראש חודש אב על מנת לזכור את האבלות, ולכן מן הראוי למעט בחומר הניקוי בו משתמשים לשטיפת הרצפה. כן יש להימנע מעבודות גינון של פיתוח ונוי בימים אלו.

ניגון וריקוד- אין שומעים בימים אלו ניגונים ולא רוקדים. אמנם עד ראש חודש אב ניתן להקל להביא תקליטן או נגן לסעודת מצוה לשם השמחה. בכלל סעודת מצוה כלולים: ברית מילה, פדיון הבן. ניתן ללמוד וללמד נגינה בימים אלו עד השבוע שחל בו תשעה באב בתנאי שלא רוקדים במקביל ללימוד הנגינה. אמנם אדם אשר יישאר באותה רמת לימוד גם אם לא יחזור בבית על מה שלמד- לא ינגן בביתו אחר השיעור.

תספורת וגילוח- יש בדבר חילוק מנהגים בני אשכנז אינם מסתפרים ומתגלחים בימי בין המצרים, אמנם בני ספרד נוהגים כן רק בשבוע שחל בו. אשה ונערה מותרות בתספורת וגילוח של כל דבר שיש בו משום הסרת גנאי. נער בר-מצוה עד ראש חודש אב מותר להסתפר קודם שיכנס לעול מצוות. ניתן גם לערוך 'חלאקה'-תגלחת לקטן בן שלוש בימים אלו, כשהיו שהחמירו בדבר לדחות את התספורת לאחר תשעה באב. עד שסיים את ל' ימי האבלות מותר בתספורת עד ראש חודש אב. אדם ששפמו מפריע לו באכילתו- מותר לסדרו. מותר לגזוז ציפורניו בימים אלו.

שו"ת עם הרב חיים אידלס

שאלה: האם מותר לשים תה על גבי מקל אוזניים ולמרוח על גבי עיניים מדולקות?

תשובה: השאלה מתחלקת לשתי שאלות: א. איסור מפרק/סוחט - שהרי רוצים להוציא את התה מתוך הצמר-גפן. ב. איסור רפואה בשבת.

מצד איסור מפרק הדבר באמת אסור (שש"כ פל"ב סנ"ט), כי הרי אנחנו רוצים את הנוזלים - התה שבתוך הצמר-גפן. מצד איסור רפואה הכלל המנחה אותנו הוא שדבר שניכרת בו הרפואה אסור מדרבנן. אבל בעין הדין שונה, שהעין והלב קשורים זה בזה, לכן בדלקת